

5252

Handwritten signature and initials

Handwritten notes: i.o.m. [signature] 22-8

AAN:

Zijne Excellentie de Gouverneur
van Nederlands-Nieuw-Guinea
te HOLLANDIA.-

Handwritten signature: Janis...

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk
394/Geheim

Datum Manokwari,
15 augustus 1962.

Onderwerp : Reacties bevolking.

Handwritten note: Dit woord dit is het Kabinet febunda? 21/8

Te Uwer informatie moge ik Uwe Excellentie het navolgende berichten inzake de reacties van de bevolking te Manokwari op de zo snel opeenvolgende ontwikkelingen op politiek gebied van de laatste weken.

Trof de aankondiging op 25 juli van de maatregelen inzake vooruitzending van Europese gezinnen de Europeanen als een donderslag, zij het niet uit een geheel heldere hemel, op de Papoea-bevolkingsgroep maakte dit aanvankelijk weinig indruk; dit mede dank zij de zeer beheerste houding juist van de Europeanen, die - alhoewel geschokt - op normale wijze hun werkzaamheden voortzetten.

Aan het tezelfdertijd omgeroepen bericht, dat President Soekarno aan Indey c.s. had medegedeeld geen enkele vorm van zelfstandigheid te zullen verlenen, werd veel meer importantie toegedacht. Langzamerhand echter, door het waarnemen van de uittocht van Europese gezinnen alsmede als gevolg van de berichten over het op 31 juli bereikte voorlopig accoord tussen Nederland en Indonesië voelt de Papoea-gemeenschap de grond onder de voeten wegzakken. Gingen gedurende de laatste week van juli - toen er alleen nog maar sterke aanwijzingen waren voor een beëindiging van het Nederlands Bestuur - vele stemmen op voor het uitroepen van een zelfstandige republiek West Papoea als laatste redmiddel, begin augustus werd deze gedachte al weer verlaten als een onmogelijkheid; hier en daar stille wanhoop, en meerendeels een soort berusting in het onvermijdelijke kwamen hiervoor in de plaats. Toen dan ook het Nieuw-Guinea Raadslid Gosewisch een duidelijke poging in het werk stelde om adhaesie voor het blijkbaar Hollandiase streven voor het uitroepen van de republiek, betoonden de prominenten zich reeds gereserveerd als was dat hier een reeds overwonnen standpunt.

In dit stadium van reacties - van het eerste besef in de steek gelaten te zijn - kwam ook ineens kritiek los op de Europeaan; het ging hier niet om kritiek op het Nederlandse beleid, want dit ziet men in het algemeen wel als van buiten Nederland komende dwang, doch de radicale verschillen werden naar voren geschoven.

Sedertdien is hieromtrent echter niets meer vernomen, en kan niet anders worden gezegd, dan dat de Papoea over het algemeen een bewonderenswaardige zelfbeheersing aan de dag legt. Velen klampen zich thans vast aan het idee van het zelfbeschikkingsrecht, dat toch wel eens, zo meent men, gehonoreerd zal worden. Een directe uitweg acht men nu te Manokwari vrijwel uitgesloten, en berust men min of meer in het onvermijdelijke.

Het bovenstaande geldt in feite echter voor de meer ontwikkelde Papoea uit de kuststreken; dit zijn vooral dus immigranten uit Biak, Noemfoer, Japen, Waropen, Wandammen etc. De oorspronkelijke bevolking van Manokwari - de Dorébaai - en de bergbevolking, veelal kortweg Arfakkers genoemd, spelen in het dagelijks politiek beleven nauwelijks een rol.

Voorzover bekend zijn hun leiders als Lodewijk Mandatjan zeer loyaal aan het Nederlandse gezag en wensen ook thans zeker geen overdracht aan Indonesië te accepteren. Zij zullen - aldus wordt vernomen - zich in het gebergte terugtrekken, zodra de Nederlanders het land verlaten en leven als hun voorvaderen. Dit kunnen zij ook nog, omdat zij pas in het begin van het adoptatieproces zijn aangeland.

Door deze uitgesproken anti-Indonesische houding ontstond in de tweede week van augustus een stroom van geruchten als zou de bergbevolking na het vertrek van het Nederlandse bestuur wraak nemen op in het bijzonder uit Japen/Waropen afkomstige bevolkingsgroep, die algemeen als pro-Indonesisch wordt aangemerkt. Uiteraard is het percentage van deze bevolkingsgroep, dat Indonesisch beïnvloed (Ratulangi, Sorong) en georiënteerd is, hoger dan dat van enige andere bevolkingsgroep, doch een bovenbedoelde generalisering is natuurlijk niet juist.

Door de eenheid van de Papoea op de voorgrond te schuiven, zoals geregeld door bestuur en voorlichting wordt aanbevolen, is thans hier ter plaatse een synthese aan het groeien. Er wordt gepoogd over de kleinere meningsverschillen heen te stappen en het belang van eenheid primair te stellen. Dit bleek ook weer uit een onlangs (13 augustus jl.) gehouden demonstratie, waaraan alle bevolkingsgroepen deelnamen. Het was een trieste manifestatie van een loyaal volk, dat zich in de steek gelaten gevoelt.

Door dit politiek gebeuren heen deed zich begin augustus een bijzonder ongelukkige omstandigheid op economisch terrein voor, namelijk de weigering van de detailhandel voortaan nog op credit te leveren, zulks in navolging - en terecht - van de importeurs.

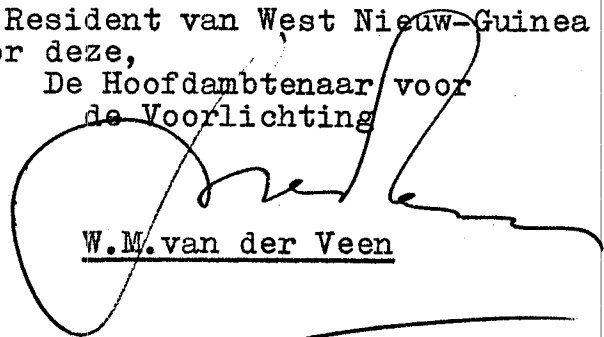
Door een massa-bijeenkomst, georganiseerd door het plaatselijk bestuur alsmede door het verstrekken van faciliteiten bij loonbetalingen is voorlopig de onrust hieromtrent beperkt gebleven.

Het eind van deze maand en de volgende maand kunnen echter nog in ruime mate moeilijkheden opleveren, bijzonderlijk ook door een weinig soepel standpunt der bouwmaatschappijen met betrekking tot ontslag en overige hulpverlening.

Alhoewel een geheel ander geval trekt de autochtone maatschappij zich min of meer op aan het voorbeeld van de Europeanen, die hun gezinnen wegzenden. Deze tendens blijft, doch wordt onder waarborging van ieders eigen vrije wil en verantwoordelijkheid, zo enigszins mogelijk afgeremd. Dit neemt niet weg, dat ook uit de papoea-wijken honderden vrouwen en kinderen succesievelijk verdwijnen.

Ondanks het bovenvermelde kenmerkt de samenleving te Manokwari zich in het algemeen nog steeds als een rustige en ordelijke maatschappij, en wordt gemeend, dat onvoorziene omstandigheden voorbehouden, zulks geconcentreerd kan blijven. Er is en wordt krachtig gewaarschuwd tegen elke poging om de orde te verstoren.

De Resident van West Nieuw-Guinea
Voor deze,
De Hoofdamtenaar voor
de Voorlichting

W.M. van der Veen

MANOKWARI,
15 augustus 1962.